

● „APUS DE SOARE“

de Delavrancea

● „VULPEA ȘI STRUGURI“

de G. Figueiredo

După un bun început de stagiune, și cu o ritmicitate a premierelor pe care multe teatre bucureștene ar avea de ce s-o invidieze, teatrul orădean a prezentat recent spectatorilor săi, în majoritate tineri, *Apus de soare*. Spectacolul reia firul unei tradiții înpămînteuite, aici, la secția română a teatrului: înfățișarea trecutului de luptă al poporului nostru, continuitatea ființei naționale prin cele mai semnificative opere din tezaurul original.

Optînd pentru *Apus de soare*, colectivul din Oradea a învins temerile care stăpînesc nu puține direcții — și cu un real temei — atunci cînd se gîndesc să înfrunte dificultățile inerente pe care o asemenea alegere le presupune. Și bine a făcut îndrăznind, dar, mai ales, bine a făcut dublîndu-și îndrăzneala cu o înțeleaptă prevedere, aceea de a-și șterge din memorie aura de glorie care învalua edițiile intrate în istoria teatrului românesc și, mai cu seamă, antologicul spectacol al Naționalului bucureștean.

Regizoarea Nicoleta Toia, o credincioasă colaboratoare a teatrului orădean, propune un unghi de vedere inedit asupra figurii gloriosului domnitor moldovean. Inedit, dar nu contrariu operei lui Delavrancea, pentru că regizoarea, mergînd către izvoarele de inspirație ale dramaturgului, a descoperit, pe lângă lepotisele moldovenești, creația populară, legende, cîntecele hătrînești de vitejie, poveștile, care au purtat peste veacuri imaginea unui voievod viteaz și drept, ieșit din cadrul prea strîmt al timpului său și proiectat pe fundalul întregii istorii a Moldovei.

Delavrancea însuși îmbie la o asemenea interpretare, el care nicidecum nu și-a propus reconstituirea domniei lui Ștefan-sin-Bogdan-Vodă-zis-cel-Mare, ci s-a lăsat deopotrivă ispitit de cronică și de legende pentru a întruhipa în dimensiuni mitice pe cel știut de toți a fi fost Soarele Moldovei. Apare firească, organică, lipsită de orice ostentație, integrarea, mai bine-zis, intercalarea în uni-

tatea operei lui Delavrancea a unor cîntece vechi, a unor legende, de o frumusețe rar întâlnită; sînt punți de legătură între tablouri, accente plasate cu pricopere, sublinieri discrete ale unor momente de înaltă vibrație dramatică.

Dar tot acest îndrăzneț edificiu închipuit de Nicoleta Toia s-ar fi prăbușit, dacă nu ar fi fost, cu talent și credință, susținut de interpreți. O excelentă grupă de actrițe, mișcîndu-se într-un desen care amintea *Danșul fetelor* de la Căpîlna și intonînd cîntecele cu inflexiuni dramatice întâlnite la bătrîni rapsozi populari — și dintre acestea se cuvin a fi subliniate prezențele Ancăi Miere-Cbirilă, Olimpiei Mîinea, Doinei Urlăteanu — a contribuit la crearea unei atmosfere de legendă în care cu mai multă ușurință, eliberat oarecum de povara rolului, s-a putut mișca Nicolae Toma, interpretul lui Ștefan. Protagonistul a izbutit un portret complex al Domnului Moldovei, în care se îmbină semnele trecutei vitejii și ale bărbăției viguroase cu înțeleapta seninătate a bătrînului care, știindu-și rosturile încheiate cum le-a vrut, se pregătește să treacă ultimul prag al vieții. Alături de el, Dorel Urlăteanu în doctorul Cesena și Eugen Harizomenov în Șmil conturează cu mijloace economice, dar eficiente, personajele lor. Alla Tăutu și Simona Constantinescu interpretează cu grațioasă distincție pe Doamna Maria și pe Irina. Plină de gingășie, luminoasă, fermecătoare, interpreta Oanei, Dorina Păunescu. Din restul numeroasei distribuții mi-e greu să desprind și alte interpretări care să se fi impus. Dar chiar fără să se fi impus, toți ceilalți — de fapt, toți membrii colectivului — au contribuit la realizarea unei armonioase unități de ansamblu, ceea ce nu e puțin lucru, mai cu seamă cînd această unitate conferă spectacolului un grad de calitate ridicat. Ambianța scenică amintește reliefurile domol ale Moldovei și oferă generoase posibilități de mișcare interpretelor, iar costumele sînt de bună inspirație folclorică, rafinat stilizate. Semnează scenografia Elena Popescu Zisiade.

★

Vulpea și strugurii, o altă premieră a actualei stagiuni orădene, este un spectacol mai modest în pretențiile sale, dar nu lipsit de certe virtuți. Piesa scriitorului brazilian G. Figueiredo este o pledoarie pentru libertate, un omagiu adus celor care, în locul unei existențe înrobitoare, aleg libertatea, cu prețul propriei lor vieți. Presupun că în țara sa, unde este cunoscut ca un vrednic și consecvent militant progresist pe toate fronturile literaturii, G. Figueiredo a stîrnit un larg ecou cu a sa fabulă dramatică inspirată din zbuciumata viață a robului Esop. Cert e că îndemnul la o existență demnă și liberă, condamnarea robiei, sînt idealuri scumpe nouă și astfel se justifică înscrierea piesei în repertoriul teatrelor noastre, chiar dacă o exigentă privire lasă să se vadă cu

Nicolae Toma (Ștefan) și Alla Tăutu
(Doamna Maria)

Melita interpretată de ea fiind, să zicem ispititoare, și numai atât.

În rolul lui Esop, tânărul actor Eugen Harizomenov compune un interesant personaj, mizând mai puțin pe datele exterioare, se știe, dezagreabile, ale celebrului fabulist și izbutind să transmită o imagine atrăgătoare a frumuseții morale și înțelepciunii eroului său. Scenografia Elenei Popescu-Zisiade, funcțională, de bun gust și cumpănită măsură, a ajutat spectacolul. *Vulpea și strugurii* nu atinge nivelul celor mai bune realizări ale teatrului, dar prin nivelul său profesional, nu știrbește prestigiul pe care, treptat și trainic, Teatrul din Oradea și-l dobîndește.

Virgil Munteanu

Teatrul de Stat din Oradea

— Secția maghiară —

„NOI, BĂRBAȚII“

de Mehes György și
Majlath Julia

ușurință caracterul ei oarecum schematic, simplificator, didacticist. Dar puse în cum-pănă, slăbiciunile de ordin artistic ale piesei pot fi trecute cu vederea, dacă atribuim greutatea cuvenită mesajului ei și dacă mai avem în vedere și meritul autorului de a conduce cu dibăcie pe spectatori către universul fabulelor lui Esop, stîrnind o curiozitate care la rîndul ei poate genera un interes pentru adevăratele surse de inspirație. Spectacolul — care, la a treizecea reprezentație la care am asistat, solicita din plin o sală plină de adolescenți — a fost gândit în limitele unei virtuose corectitudini, meritul principal al regizorului Szombatti Gille Otto fiind acela de a nu se fi lăsat ispitit de posibilele îngroșări caricaturale și de a fi subliniat, discret, dar distinct, natura conflictului — în esență, de clasă — dintre înțeleptul rob Esop și stăpînul său, Xantos. Nicolae Toma realizează un Xantos stupid, în rău, perfid și lacom, veșnic sîcîit de necredința soției sale, Cleia. Simona Constantinescu punctează discret voluptatea nesățioasă a acesteia, mutînd accentul pe uscăciunea sufletească și pe veșnica sete de înăvuițire de care e obsedată. Eugen Țugulea izbutese un Agnostos obtuz și brutal, în vreme ce Virginia Rogin, în ciuda insistenței cu care încearcă să-și pună în valoare farmecele, nu a convins, roaba

De fapt, *Noi, bărbații* este un titlu oarecare în raport cu subiectul. Comedia s-ar putea numi, fără nici o supărare, și, poate, cu aceeași îndreptățire, *Noi, femeile*. Pentru că autorul trage nădejdea să încredințeze preținsa înclinație a bărbaților de a deveni victimele femeilor. Pe scenă, patinează o intrigă simplă, cu un actor, care nu a fost și nu mai are timp să devină vedetă, atras într-o aventură extraconjugală de o intrigantă perfidă. Totul se petrece sub ochii celor doi copii ai actorului, aflați — de fapt — la vîrstă la care sînt capabili să-și judece părintele cu asprime, și nu cu încurajatoare hună-voință, cum se petrece aici.

Bineînțeles, autorul nu evită clișee moralizatoare, dar le contrazice prin desfășurarea intrigii, și, în cele din urmă, văzînd că gluma se îngroșă, o recheamă din voiaj pe soția eroului, mai puțin pentru a declanșa căința acestuia, cît pentru a pune punct comediei sale. Finalul dansant e suficient de pripit și de ambiguu, pentru a crea și impresia că „cestiunea“ a fost rezolvată fericit. În realitate, tonul libretului este mai mult decît amabil cu partea în culpă, pentru care pedeapsa, meritată și revendicată de specificul genului, rămîne în suspensie...